

Wet- en regelgeving met betrekking tot bomen

Wet- en regelgeving die betrekking heeft op bomen en het werken met bomen, wordt bepaald door:

- de rijksoverheid;
- lagere overheden, zoals provincie en waterschappen;
- de gemeente.

De Boswet en de Flora- en faunawet zijn bijvoorbeeld opgesteld door de rijksoverheid. De provinciale overheden zijn verantwoordelijk voor de handhaving van deze wetten. De gemeente moet zich bij het maken van allerlei plannen houden aan de voorschriften en regels (verordeningen) die uit deze wetten voortkomen. Ook boomverzorgers krijgen in de uitvoering van hun werkzaamheden te maken met deze regels. Zo moet op basis van de Boswet meestal een vergunning worden aangevraagd voor het kappen van een bosperceel. De uitvoering van werkzaamheden aan bomen in het broedseizoen is bijvoorbeeld aan banden gelegd door de Flora- en faunawet.

De wet- en regelgeving met betrekking tot bomen kun je vanuit twee kanten benaderen:

- de publiekrechtelijke;
- de privaot- of civielrechtelijke.

Publiekrechtelijk

Publiekrecht regelt wettelijke zaken tussen overheid en particulieren. Het publiekrecht kun je opsplitsen in:

- bestuursrecht, hieronder vallen bijvoorbeeld bestemmingsplannen;
- administratiefrecht, hieronder vallen bijvoorbeeld vergunningen.

Een goede regelgeving is belangrijk voor het bomenbeleid, vooral voor de *bescherming van bomen*. Naast de bomen op openbare terreinen komen er binnen de gemeentegrenzen ook veel bomen op particuliere terreinen voor. Het zijn vooral deze bomen die een grote bijdrage leveren aan de bomenstructuur van de stad of het dorp. Het beleid van de gemeente is erop gericht invloed uit te kunnen oefenen op deze vormen van *boombezit*. Volgens de wet is de boom in principe een onroerend goed en hoort daarom bij de grond waarop die staat. De grondeigenaar is dus boomeigenaar. Dat betekent dat de gemeente niet zomaar kan beslissen over een boom op particulier terrein.

Herplantplicht in kleine voortuin.

Tot de *gemeentelijke bomenstructuur* behoren alle bomen die bijdragen aan de bomenstructuur van de gemeente. In het bomenbeleidsplan neemt het gemeentebestuur daarom ook bomen op die op particulier terrein staan. Het kan immers best zijn dat een straatbeeld bepaald wordt door bomen die in particuliere tuinen staan. Daarnaast zijn ook andere overheden dan de gemeente of organisaties eigenaar van bomen.

De *plaatselijke regelgeving* over bomen is te vinden in:

- kap- of bomenverordeningen;
- bouwverordeningen;
- monumentenverordeningen;

- nutsbedrijvenverordeningen.

Daarnaast kunnen boombeschermende voorschriften worden verbonden aan vergunningen en bestekken. Ook het bestemmingsplan kan in de bescherming van (toekomstige) monumentale bomen een rol spelen.

Privaat- of civielrechtelijk

Privaat- of civielrecht regelt wettelijke zaken tussen burgers of bedrijven onderling. Onder het privaot- of civielrecht vallen:

- burennrecht, bijvoorbeeld afstand tot de erfgrrens;
- aansprakelijkheidsrecht, bijvoorbeeld als er een boom op een auto valt.

De volgende aspecten spelen een rol bij *schade* door bomen:

- aansprakelijkheid;
- plichten boomeigenaren en boombeheerders;
- schade te verhalen op derden.

Aansprakelijkheid

Je kunt het aspect aansprakelijkheid juridisch onderverdelen in:

- *schuldaansprakelijkheid*: je kunt de dader iets verwijten;
- *risicoaansprakelijkheid*: je bent aansprakelijk voor de schade, ongeacht of er sprake is van schuld.

De aansprakelijkheid bij bomen kent twee basisregels:

- Voor de boomeigenaar of beheerder geldt een schuldaansprakelijkheid bij schade veroorzaakt door bomen.
- Bij een grote gevaarstelling (kans op gevaarlijke situaties) is er sprake van een pseudo-*risicoaansprakelijkheid*. Dit betekent dat boomeigenaar of -beheerder aansprakelijk is voor de schade die zijn boom veroorzaakt, tenzij de eigenaar of beheerder kan aantonen voldoende zorg te hebben besteed aan de boom.

Stormschade, hoge gevaarstelling.

Stormschade, minder gevaarzetting.

Plichten van boomeigenaren of boombeheerders

De boomeigenaar of -beheerder heeft een aantal plichten die ontstaan uit het bezit of beheer van een boom. Een paar aspecten hiervan verdienen extra aandacht:

- algemene zorgplicht;
- verhoogde zorgplicht;
- onderzoeksplicht;
- verkeersveiligheid;
- aansprakelijkheid door wortelingroei.

Volgens de *algemene zorgplicht* is naast regulier onderhoud grondige uitwendige controle op zichtbare gebreken vereist, uitgevoerd door een gecertificeerd boomcontroleur. De uitvoering van de controle vanuit een rijdende auto is onvoldoende. Bij gevaarzetting moet de boom minimaal eens per jaar worden gecontroleerd. Hierbij is een goede rapportage en verslaglegging van de uitgevoerde controle ook verplicht.

Voor plaatsen met een verhoogde gevaarzetting geldt de *verhoogde zorgplicht*. Bovendien geldt dan een verhoogde onderhouds- en controleplicht. Van een verhoogde gevaarzetting is sprake op bijvoorbeeld invalswegen en wegen waar veel auto's, fietsers en voetgangers zijn.

De *onderzoeksplicht* geldt als er sprake is van uitwendige gebreken of een vermeend verhoogd risico. De eigenaar of beheerder is dan verplicht de boom nader te laten onderzoeken. Als een boom schade veroorzaakt, accepteert een rechter het niet dat een dergelijk onderzoek vanwege de hoge kosten niet is uitgevoerd.

De *verkeersveiligheid* mag nooit in gevaar komen. Naast schade door breuk of windworp kan bijvoorbeeld ook schade ontstaan doordat de bomen een vrije doorgang of onbelemmerd wegverkeer hinderen. De wegbeheerder is in principe altijd aansprakelijk voor dergelijke schades. Het is de plicht van de wegbeheerder deze vrije doorgang te waarborgen. Dit is in elke provinciale verordening opgenomen als de *algemene zorgvuldigheidsnorm*. Onder extreme omstandigheden kun je te maken krijgen met geen of een gedeelde aansprakelijkheid. Als iemand regelmatig bij hem bekende gevaarlijke bomen passeert, is niet alleen de eigenaar iets te verwijten.

Voor een boomeigenaar of boombeheerder geldt *aansprakelijkheid door wortelingroei*. In veel situaties is de boomeigenaar of -beheerder echter niet zo snel aansprakelijk. Een wortel kan bijvoorbeeld alleen een riool ingroeien als er een gaatje in de rioolbuis zit. Er is dan sprake van nalatigheid van de rioolbeheerder. Het onderhoud van het riool was onvoldoende. De eigenaar van het riool kan dus de boomeigenaar of -beheerder

niet aansprakelijk stellen. Voor de uitvoering van het recht van wortelkap is geen schriftelijke mededeling nodig. Het gebruik van het kaprecht mag het voortbestaan van de boom echter niet in gevaar brengen. Van een eigenaar of -beheerder kan niet worden verwacht dat hij alle ondergrondse delen (wortels) van alle bomen controleert. Elk schadegeval zal op zichzelf getoetst worden.

Verhalen van schade op derden

De basisregel voor het verhalen van schade op derden luidt: 'de eigenaar van de grond is de eigenaar van de bomen en daarom aansprakelijk voor eventuele schade'. Een boomeigenaar kan echter proberen deze schade op de betrokken aannemer of uitvoerder te verhalen als hij kan aantonen dat deze de veroorzaker van de schade aan de boom is. Maar zo kan een veroordeelde aannemer ook proberen de schadeclaim te verhalen op de opdrachtgever, als hij kan aantonen dat hij volgens het plan of instructie van de opdrachtgever heeft gehandeld.

Vragen

Noem de twee kanten van waaruit je wet- en regelgeving met betrekking tot bomen kunt benaderen en geef aan welke zaken geregeld worden.

Waar kun je de plaatselijke wet- en regelgeving voor bomen vinden?

Leg in eigen woorden uit wat het begrip aansprakelijkheid inhoudt voor boomeigenaren en -beheerders.

Welke plichten, die ontstaan uit het bezit van een boom, heeft een boomeigenaar?